

Nr 141.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor; given Stockholms slott den 11 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Andersson.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför statsrådet Andersson.

Det råder i vårt land enighet om att nya höjningar i levnadsstandarden och nya utbyggnader av socialpolitiken äro möjliga endast om produktionen fortsätter att öka. Det råder likaledes enighet om önskvärdheten att, i den mån så kan ske, undanröja alla sådana krisbetonade detaljregleringar, som verka hämmande på näringsliv och samhälle. Detta i sin tur förutsätter,

att den ekonomiska stabiliseringen bevaras och befästes och att sparande, produktion och export ökas. Sålunda äro t. ex. möjligheterna att häva eller mildra importregleringen bl. a. beroende av en ökning av exportvolymen, som fortfarande ligger väsentligt under förkrignivån, trots att den industriella produktionsvolymen stigit med 42 procent från 1938 till 1948. Detta i sin tur förutsätter bl. a. ytterligare ökad produktion och större sparsamhet inom landet med sådana varor, som kunna utnyttjas för export. Med hänsyn till olika hindrande faktorer, exempelvis de allmänna internationella handels- och valutasvårigheterna, samt vidare avsättningssvårigheterna på dollarmarknaderna och råvarusituationen inom de på export arbetande skogsindustrierna, erfordras för detta ändamål ett desto mera intensivt arbete. Till de aktuella hindren höra också en rad förhållanden, som i högre eller lägre grad borde kunna påverkas genom olika åtgärder, och som f. ö. redan till en del ha påverkats i rätt riktning, om ock i otillräcklig grad. Hit hör exempelvis bristen på arbetskraft inom vissa nyckelområden, vidare frånvarofrekvensen på arbetsplatserna — i den mån denna inte betingas av sådana skäl som t. ex. förvärvsarbetande husmödrars behov av ledighet för att sköta sina hem — samt den särskilt bland ungdomen framträdande överörrörligheten, som icke sällan går så långt, att vederbörande icke på någon arbetsplats hinner komma ordentligt in i arbetet och lära sig göra en mera värdefull produktionsinsats. Alla dessa frågor sammanhänga till viss del med trivselförhållandena på arbetsplatserna, som torde vara förtjänta av ytterligare belysning, men som också numera äro föremål för mera intensiva åtgärder än någonsin tidigare, låt vara att byggnadsregleringarna ofta ställa svårigheter i vägen. Hit hör vidare den i förhållande till exportbehoven alltför stora åtgången av t. ex. trä och papper på den inhemska marknaden, som synes böra föranleda ytterligare upplysningsverksamhet om betydelsen av sparsamhet med material. Ytterligare exempel på produktionshämmande faktorer utgör den onormalt höga olycksfallsfrekvensen och industribrandrisken — förhållanden som i viss mån kunna sammanhänga med överörrörligheten bland de anställda.

Inom det samarbetsorgan för produktions- och exportökning, som nu arbetar under ordförandeskap av statsrådet Sköld, äro som bekant olika åtgärder med angivet syfte under fortlöpande övervägande. Som jag redan antytt erfordras vid sidan av detta arbete också en mera intensiv upplysningsverksamhet ägnad att hos medborgarna skapa ökad förståelse för lägets krav och för de insatser av olika slag, som med hänsyn till de vid varje tillfälle rådande förhållandena erfordras av olika befolkningsgrupper. En av förutsättningarna för att arbetet inom rimlig tid skall kunna leda till önskvärt resultat är nämligen just, att man på olika håll inom samhället väl inser behovet och värdet av gemensamma ansträngningar av alla dem, som i egenskap av företagare, löntagare och konsumenter medverka i hushållningen. Det har också visat sig, att en upplysningsverksamhet av detta slag kan vara till stort gagn. Sålunda ha brandskadorna inom näringslivet sjunkit under 1948, även om de fortfarande visa höga tal. Detsamma gäller om

olycksfallsfrekvensen på arbetsplatserna. Till en del torde detta kunna tillskrivas den upplysningsverksamhet, som förekommit på dessa områden. Under budgetåret 1947/48 utgick för upplysningsverksamhet rörande arbetarskydd sammanlagt 240 000 kronor i statsanslag, varav 200 000 kronor avsåg ett av arbetarskyddsnämnden, som är ett för landsorganisationen och arbetsgivareföreningen gemensamt organ, utfört upplysningsarbete, vartill ytterligare bidrag till ett sammanlagt belopp av 115 000 kronor lämnades av arbetsmarknadens huvudorganisationer samt av försäkringsföretaget Folket-Samarbete. Denna av arbetarskyddsnämnden bedrivna propagandaverksamhet har nu upphört. Däremot erhåller arbetarskyddsstyrelsen och föreningen för arbetarskydd under innevarande budgetår för sådana ändamål sammanlagt 80 000 kronor, och samma belopp är upptaget i årets statsverksproposition. Upplysningsverksamhet beträffande industribrandrisker finansieras i huvudsak av försäkringsbolagen. Den inom socialdepartementet tillsatta kommittén för social upplysning har med anlitande av det reservationsanslag för social upplysningsfilm, som upptagits under femte huvudtiteln (för budgetåret 1947/48 125 000 kronor och för innevarande budgetår 75 000 kronor) bl. a. inspelat en film om de partiellt arbetslösa och möjligheterna att infoga dem i produktionen (»Vi vill ha arbete»), vilken under loppet av det sista halvåret visats för 800 000 personer enbart på bioograferna. — Det är vidare bekant, att sparandet stigit under senare tid, vilket ävenledes till viss del torde bero på den upplysningsverksamhet, som förekommer på detta viktiga område, och som under innevarande säsong arbetar med en budget av 1,1 miljon kronor; dessa medel ha ställts till förfogande av riksgäldskontoret. Jag vill även erinra om det framgångsrika upplysningsarbete, som ligger bakom pappersinsamlingen.

För en intensifiering av det ekonomiska upplysningsarbetet, som givetvis får inriktas på olika ändamål allteftersom de reala behoven förändras, har under mitt ordförandeskap bildats en särskild kommitté, vari ingå representanter för Svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen och tjänstemännens centralorganisation. Kommitténs allmänna uppgift är att stödja det arbete, som utföres inom den under ordförandeskap av statsrådet Sköld arbetande kommittén för produktions- och exportökning. Det är icke avsett att den nya kommittén skall anställa någon större fast personal. Avsikten är i stället att i huvudsak utnyttja de organ för upplysningsverksamhet, som redan finnas, och som kunna tillfälligt engageras vid varje särskild aktion, exempelvis inom radio, film, annonsverksamhet, dags- och tidskriftspress, föredragsverksamhet o. d. För undvikande av dubblering i arbete och åstadkommande av största möjliga samlade effekt skall samarbete eftersträvas med sådana enskilda och offentliga organ, som redan utföra ett upplysningsarbete inom olika delar av kommitténs verksamhetsfält.

Beträffande kostnaderna för verksamheten är den avgörande synpunkten, att en för liten investering i upplysning kan bli nästan fullständigt bortkastad. Endast om argumenten äro sakligt och väl utformade med hjälp av förstklassig expertis och därtill med lämpliga intervaller upprepade, kan

man na en verkan, som fullt motiverar kostnaden och som samhällsekonomiskt sett bör kunna ge ett betydande »överskott». Det bör särskilt betonas, att arbetet måste pågå kontinuerligt — detta till skillnad från exempelvis deklarationsreklamen, som av naturliga skäl är koncentrerad till en kortare period.

Å andra sidan måste givetvis även i detta fall besparingsbehovet beaktas. För nästa budgetår finner jag ett belopp av 1 000 000 kronor lämpligt avvägt.

Emellertid torde redan under innevarande budgetår en viss mindre kampanj böra igångsättas och finansieras — detta med hänsyn till sådana svårigheter bl. a. på arbetsmarknaden, som kunna bli särskilt utpläglade under sommaren. Det för denna kampanj erforderliga beloppet beräknar jag till 100 000 kronor.

Med stöd av vad som här anförts, får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor* under tionde huvudtiteln anvisa
dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 ett reservationsanslag av 100 000 kronor;
dels ock för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
C. G. Gyllenhaal.